

BÍLÍ JELENI

– historie a současnost

Ačkoliv není historický původ bílých jelenů jednoznačně prokázán, byla v minulosti s velkou pravděpodobností jejich dovozem Persie a lze je zařadit k poddruhu jelen kavkazský – *Cervus elaphus maral*. Do Čech byli přivezeni již kolem roku 1780, kdy bylo založeno několik chovů na panstvích tehdejších šlechtických rodů. Přelomu dvacátého století se však dočkala jediná populace žijící od roku 1824 v oboře Žehušice nedaleko Kutné Hory.

Za léta existence chovu poklesly několikrát stavy zvěře až na kritickou hranici a ne vždy uvážené chovatelské experimenty společně se zanedbáním péče o pastevní porosty měly negativní vliv na kvalitu a zdravotní stav populace. Ještě v roce 1967 bylo v kmenovém stavu pouze 35 kusů. Limitujícím faktorem rozvoje populace se stává velmi nízká reprodukce jako jeden z průvodních jevů příbuzenské plemenitby.

Koncem sedmdesátých let začíná být konečně věnována bílým jelenům větší pozornost. Jedním z bodů návrhu na stabilizaci chovu bylo i založení dalšího oborního objektu pro vedení druhé linie z důvodu eliminace příbuzenské plemenitby. Z několika alternativ byla nakonec vybrána bývalá srncí obora v lesním dubovém komplexu zvaném Háj, navazujícím na park státního zámku Žleby. V roce 1972 bylo započato se stavbou plotu a o rok později přichází do nového oborního objektu o rozloze 120 ha první zvěř. V tomto roce žilo v oboře Žehušice 51 kusů jelenů zvěře, z nichž byli pro oboru Žleby vybíráni pouze divoce zbarvení jedinci. Až v roce 1979 je do nové lokality převezen tehdy v Žehušicích nejsilnější bílý jelen a počet bílé zbarveného potomstva pomalu stoupá.

Při transformaci lesního hospodářství po roce 1992 a následných restitucích majetku došlo ke změně vlastnických vztahů a tím i k přerušení přímé komunikace obou chovů. Prioritou šlechtitelské práce v oboře Žleby, která přechází do správy státního podniku Lesy České republiky, je posílení celkové konstituce zvěře, minimalizace průvodních jevů příbuzenské plemenitby a udržení dobrého zdravotního stavu se snahou o stále zkvalitňování barevné struktury stáda ve prospěch bílé populace. Základem pro splnění stanovených cílů bylo výrazné zlepšení životních podmínek pro zvěř a založení dalších dvou chovů v rámci podniku (1995 – Obora Kopidlno, 1999 – Obora Janovice).

Jakékoliv chovatelské kroky v populacích bílých jelenů musí mít stále na paměti relativně velkou vzájemnou příbuznost jedinců. Cílem programu spolupráce s vysokými školami a vědeckými institucemi je využití moderních metod kontroly zdravotního stavu zvěře a posledních výzkumů v oblasti genetiky, včetně vypracování perspektivní metodiky pro chov bílé populace jelenů, aby tato přírodní a kulturní památka byla zachována pro budoucnost a prosperita chovu byla spojena i se jménem státního podniku Lesy České republiky.

POČETNÍ STAVY BÍLÉ JELENÍ ZVĚŘE V OBOŘE ŽLEBY

(k 31. 3. běžného roku)

ROK	JELENI	LANĚ	KOLOUŠI	CELKEM	ČERVENÍ	BÍLÍ
1973	4	2	–	6	6	–
1974	4	6	6	16	15	1
1975	7	8	6	21	21	–
1976	13	10	3	26	25	1
1977	14	10	4	28	27	1
1978	14	12	4	30	29	1
1979	12	14	7	33	29	4
1980	10	16	8	34	23	11
1981	7	17	9	33	24	9
1982	7	17	11	35	21	14
1983	9	24	9	42	22	20
1984	15	25	12	52	22	30
1985	13	38	16	67	34	33
1986	15	52	21	88	40	48
1987	14	64	20	98	34	64
1988	17	62	18	97	33	64
1989	20	60	16	96	30	66
1990	21	58	18	97	29	68
1991	22	58	17	97	25	72
1992	20	54	19	93	24	69
1993	28	57	20	105	24	81
1994	32	54	19	105	25	80
1995	38	58	22	118	20	98
1996	32	42	25	99	22	77
1997	32	50	20	102	19	83
1998	18	17	9	44	8	36
1999	15	18	9	42	7	35
2000	12	20	9	41	7	34
2001	14	27	8	49	9	40
2002	13	30	14	57	12	45
2003	15	33	18	66	15	51
2004	18	38	14	70	9	61
2005	20	40	13	73	8	65
2006	21	42	17	80	10	70
2007	26	42	15	83	12	71
2008	33	40	15	88	16	72
2009	36	39	10	85	10	75
2010	32	38	12	82	11	71
2011	32	40	9	81	11	70
2012	27	41	15	83	8	75
2013	27	40	19	86	10	76
2014	27	48	15	90	9	81
2015	26	52	15	93	13	80

Od roku 1999 je z tohoto počtu jeden kmen umístěn v oboře Janovice.